

РАДНИЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

Издаје сваки дан сем недеље. — Цена: у годину 12 динара, на пола године 6 динара, на 3 месеца 3 динара, на месец дана 1 дин. За иностранство 30 динара годишње.

БРОЈ 5 ПАРА

Уредништво је у штампарији Раденковића Администрација у Социјалистичком Народној Дому.

ТЕЛЕФОН

Редакције 646

Администрације 870

Огласи се не враћају. Огласи се штампају по врло јефтиној цени

Збор чланова

У уторак, 1 јула у 7 часова у вече, у Народној Дому одржаће се збор чланова партије ради утврђивања кандидатске листе за варош Београд.

Право решавања на збору, према статуту, имају само пуноправни чланови партијских организација.

Централна организација за Београд.

Више право гласа

Један од најважнијих политичких захтева социјалне демократије у Србији јесте захтев за општим, једнаким, тајним и непосредним правом гласа. Данас у Србији једна читава половина пунолетних грађана и грађанки нема ово најоснованије политичко право. По попису од 1900 године у Србији је било становника преко 21 године: мушких 601.445, а женских 552.013; свега 1.153.458. По бирачким списковима 1906 године је имало право гласа само њих 548.167. Више од половине, дакле, 605.291 обесправљено је, искључено је са биралишта. Тај се број у последње време знатно повећао. Нагло осиромашавање и материјално пропадање народних маса повећава број оних који остају без права гласа.

Опште право гласа има дубљи значај, има једну већу важност за пролетаријат и сиромашне народне масе него што на први поглед изгледа. Овде није у питању само принцип правичности да сви грађани треба да имају једнака права, већ је овде у питању животино интерес народних маса. Буржоазија је завела парламентарни систем владавине да би своје класно господарство учинила што правичнијим у очима народних маса. Она хоће помоћу парламента да заваља народне масе и да им покаже да у земљама са парламентарним системом народ преко парламента управља сам собом. Али треба разликовати парламентаризам и парламентаризам. У земљама у којима постоји опште право гласа парламентаризам је вернији израз народа него у земљама у којима он не постоји.

У Србији је овај други случај. Сваки онај ко хоће да има право гласа, мора платити ценз од 15 динара непосредне порезе. А ако хоће да буде изабран за народног представника, мора платити два пута већи ценз. Противници општег права гласа тврде да је у Србији ценз мали и да га сваки може платити. У Србији, веле они, постоји готово опште право гласа. Ми смо у почетку овога чланка видели да то није истина, и да је више од половине пунолетних грађана лишено права гласа.

Лишавајући права гласа сиромашне народне масе, не дајући им могућности да преко својих представника утичу на доношење законодавства у земљи, буржоазија од парламента ствара све више једно оруђе којим води рачуна искључиво о њеним интересима. Закони који се у таквој Скупштини доносе иду искључиво на корист буржоазије, на корист богаташа, а на штету сиромашних народних маса. У Скупштини се поред осталих закона доносе и финансиски и порески закони. Порески систем у Србији нејравничнији је него у ма којој другој земљи у Европи. Али он се неће изменити у корист народних маса све дотле док оне не буду у већој мери заступљене у парламенту. А оне ће бити у већој мери заступљене у парламенту тек тада кад буду извојевале опште право гласа. Као са пореским законима, тако исто ствар стоји и са осталим законима. Када народне масе помоћу општег права гласа буду у Скупштини представљене сразмерно својој бројној снази, онда ће се тек у Скупштини доносити такви закони који ће водити рачуна и о интересима тих сиромашних народних маса.

Али како ће народне масе извојевати опште право гласа? Како ће успети да дођу до овога основног политичког права, чије им задобијање обећава побољшање њиховога материјалног положаја?

Да бисмо одговорили на ово питање, морамо видети како се држе буржоаске партије према општем праву гласа. Буржоаске партије носе назив: неке конзервативне, неке реакционарне, а неке демократске. Многе од њих имају у својим „програмима“ захтев за општим правом гласа. Тај је случај са самосталцима и либералима. Фузионашки, који изгледа владају боље без програма него са програмом, по програму су за опште право гласа и за највећу народну самоуправу, а у пракси су за ценз и за потчињавање народа политичкој и власничкој тиранији. Напредњаци су већ добро познати као „пријатељи“ народни. Но биле ове партије по форми за опште право гласа или не, у суштини су све оне против њега. То се показало сваком приликом кад је наша партија, и пре рата и после њега, подносила захтев за сазивање Велике Народне Скупштине ради промене Устава и завођења општег права гласа. Ниједна од буржоаских партија није хтела да потпогне тај наш захтев.

После крвавих ратова на Балкану, у којима су се народни животи и народно богатство немиле трошили, опште право гласа постало је потребније него икада. Народ који је својим грудима проширио границе Србије има право да тражи да му се даду најосновнија политичка права. И разумевајући потпуно интересе народне, социјалне демократије је подмах после турског рата тражила преко својих представника у Скупштини да се сазове Велика Народна Скупштина ради измене Устава и давања општег права гласа. Тај предлог су наши посланици поднели још 21 марта 1913 године. Али тек после другога крвавога рата, после рата са

Бугарима, кад се Скупштина опет састала и кад је опет учињен предлог за сазив Велике Народне Скупштине, пристала је на то и буржоаска опозиција и владина партија. Но поред свега тога задобијање општег права гласа није било зајемчено, јер су напредњаци били против њега, а вероватно и фузионашки, док самосталци и либерали нису били вољни да се одлучно и енергично заузму за њега. Колико је свима буржоаским партијама било мало стало до сазива Велике Народне Скупштине ради измене Устава у демократском духу, показује најбоље тај факт што су се одрекле тога захтева чим је буржоаска опозиција видела да може доћи на власт и без Велике Народне Скупштине. И она одвраћна жудња буржоаске опозиције, а нарочито самосталца, да дођу на власт помоћу официрске клике, учинила је да до Велике Народне Скупштине за сада не дође и да сиромашне народне масе остану још неко време без права гласа. Влада и њена партија су то једва дочекале, а и буржоаска опозиција није много за тим зажалила, јер иначе не би допустила да до тога дође.

Једино је социјална демократија и даље остала чврсто при својем захтеву за сазив Велике Народне Скупштине. Једино је она указивала на преку потребу да се уведе у Србији опште право гласа и да се народним масама да могућност да преко својих представника у Скупштини заступају своје интересе. Свима осталим партијама захтев за сазивање Велике Народне Скупштине био је само мамац, средство да се препоруче народним масама и да од ње добију поверење за власт. То важи у првом реду за буржоаску опозицију, која је сазив Велике Народне Скупштине тражила, а на који је влада једва пристала, јер се бојала да не изгуби власт. Али чим је опозиција видела и други пут којим би могла доћи до власти: официрску клику и двор, она је окренула леђа народу и жртвовала свој први захтев. Сад је на народним масама да на дан избора окрену леђа и буржоаској опозицији и фузионашкој партији, и да своје поверење даду социјалној демократији. Појачавајући моћ социјалне демократије, они појачавају своју сопствену снагу и заштићују своје сопствене интересе. У колико социјална демократија буде изашла јача из ових избора, у толико ће њена реч у новоме парламенту бити силнија и моћнија, и у толико ће се њен поновљени захтев за сазив Велике Народне Скупштине више слушати. Ко хоће опште право гласа и ко је увидео његову потребу и нужност, тај ће 1. августа гласати за социјалну демократију, једину партију којој је у истини стало до општег права гласа, и која ће имати и воље и одлучности и снаге да га извојује.

Једино је социјална демократија и даље остала чврсто при својем захтеву за сазив Велике Народне Скупштине. Једино је она указивала на преку потребу да се уведе у Србији опште право гласа и да се народним масама да могућност да преко својих представника у Скупштини заступају своје интересе. Свима осталим партијама захтев за сазивање Велике Народне Скупштине био је само мамац, средство да се препоруче народним масама и да од ње добију поверење за власт. То важи у првом реду за буржоаску опозицију, која је сазив Велике Народне Скупштине тражила, а на који је влада једва пристала, јер се бојала да не изгуби власт. Али чим је опозиција видела и други пут којим би могла доћи до власти: официрску клику и двор, она је окренула леђа народу и жртвовала свој први захтев. Сад је на народним масама да на дан избора окрену леђа и буржоаској опозицији и фузионашкој партији, и да своје поверење даду социјалној демократији. Појачавајући моћ социјалне демократије, они појачавају своју сопствену снагу и заштићују своје сопствене интересе. У колико социјална демократија буде изашла јача из ових избора, у толико ће њена реч у новоме парламенту бити силнија и моћнија, и у толико ће се њен поновљени захтев за сазив Велике Народне Скупштине више слушати. Ко хоће опште право гласа и ко је увидео његову потребу и нужност, тај ће 1. августа гласати за социјалну демократију, једину партију којој је у истини стало до општег права гласа, и која ће имати и воље и одлучности и снаге да га извојује.

Једино је социјална демократија и даље остала чврсто при својем захтеву за сазив Велике Народне Скупштине. Једино је она указивала на преку потребу да се уведе у Србији опште право гласа и да се народним масама да могућност да преко својих представника у Скупштини заступају своје интересе. Свима осталим партијама захтев за сазивање Велике Народне Скупштине био је само мамац, средство да се препоруче народним масама и да од ње добију поверење за власт. То важи у првом реду за буржоаску опозицију, која је сазив Велике Народне Скупштине тражила, а на који је влада једва пристала, јер се бојала да не изгуби власт. Али чим је опозиција видела и други пут којим би могла доћи до власти: официрску клику и двор, она је окренула леђа народу и жртвовала свој први захтев. Сад је на народним масама да на дан избора окрену леђа и буржоаској опозицији и фузионашкој партији, и да своје поверење даду социјалној демократији. Појачавајући моћ социјалне демократије, они појачавају своју сопствену снагу и заштићују своје сопствене интересе. У колико социјална демократија буде изашла јача из ових избора, у толико ће њена реч у новоме парламенту бити силнија и моћнија, и у толико ће се њен поновљени захтев за сазив Велике Народне Скупштине више слушати. Ко хоће опште право гласа и ко је увидео његову потребу и нужност, тај ће 1. августа гласати за социјалну демократију, једину партију којој је у истини стало до општег права гласа, и која ће имати и воље и одлучности и снаге да га извојује.

Једино је социјална демократија и даље остала чврсто при својем захтеву за сазив Велике Народне Скупштине. Једино је она указивала на преку потребу да се уведе у Србији опште право гласа и да се народним масама да могућност да преко својих представника у Скупштини заступају своје интересе. Свима осталим партијама захтев за сазивање Велике Народне Скупштине био је само мамац, средство да се препоруче народним масама и да од ње добију поверење за власт. То важи у првом реду за буржоаску опозицију, која је сазив Велике Народне Скупштине тражила, а на који је влада једва пристала, јер се бојала да не изгуби власт. Али чим је опозиција видела и други пут којим би могла доћи до власти: официрску клику и двор, она је окренула леђа народу и жртвовала свој први захтев. Сад је на народним масама да на дан избора окрену леђа и буржоаској опозицији и фузионашкој партији, и да своје поверење даду социјалној демократији. Појачавајући моћ социјалне демократије, они појачавају своју сопствену снагу и заштићују своје сопствене интересе. У колико социјална демократија буде изашла јача из ових избора, у толико ће њена реч у новоме парламенту бити силнија и моћнија, и у толико ће се њен поновљени захтев за сазив Велике Народне Скупштине више слушати. Ко хоће опште право гласа и ко је увидео његову потребу и нужност, тај ће 1. августа гласати за социјалну демократију, једину партију којој је у истини стало до општег права гласа, и која ће имати и воље и одлучности и снаге да га извојује.

Једино је социјална демократија и даље остала чврсто при својем захтеву за сазив Велике Народне Скупштине. Једино је она указивала на преку потребу да се уведе у Србији опште право гласа и да се народним масама да могућност да преко својих представника у Скупштини заступају своје интересе. Свима осталим партијама захтев за сазивање Велике Народне Скупштине био је само мамац, средство да се препоруче народним масама и да од ње добију поверење за власт. То важи у првом реду за буржоаску опозицију, која је сазив Велике Народне Скупштине тражила, а на који је влада једва пристала, јер се бојала да не изгуби власт. Али чим је опозиција видела и други пут којим би могла доћи до власти: официрску клику и двор, она је окренула леђа народу и жртвовала свој први захтев. Сад је на народним масама да на дан избора окрену леђа и буржоаској опозицији и фузионашкој партији, и да своје поверење даду социјалној демократији. Појачавајући моћ социјалне демократије, они појачавају своју сопствену снагу и заштићују своје сопствене интересе. У колико социјална демократија буде изашла јача из ових избора, у толико ће њена реч у новоме парламенту бити силнија и моћнија, и у толико ће се њен поновљени захтев за сазив Велике Народне Скупштине више слушати. Ко хоће опште право гласа и ко је увидео његову потребу и нужност, тај ће 1. августа гласати за социјалну демократију, једину партију којој је у истини стало до општег права гласа, и која ће имати и воље и одлучности и снаге да га извојује.

Једино је социјална демократија и даље остала чврсто при својем захтеву за сазив Велике Народне Скупштине. Једино је она указивала на преку потребу да се уведе у Србији опште право гласа и да се народним масама да могућност да преко својих представника у Скупштини заступају своје интересе. Свима осталим партијама захтев за сазивање Велике Народне Скупштине био је само мамац, средство да се препоруче народним масама и да од ње добију поверење за власт. То важи у првом реду за буржоаску опозицију, која је сазив Велике Народне Скупштине тражила, а на који је влада једва пристала, јер се бојала да не изгуби власт. Али чим је опозиција видела и други пут којим би могла доћи до власти: официрску клику и двор, она је окренула леђа народу и жртвовала свој први захтев. Сад је на народним масама да на дан избора окрену леђа и буржоаској опозицији и фузионашкој партији, и да своје поверење даду социјалној демократији. Појачавајући моћ социјалне демократије, они појачавају своју сопствену снагу и заштићују своје сопствене интересе. У колико социјална демократија буде изашла јача из ових избора, у толико ће њена реч у новоме парламенту бити силнија и моћнија, и у толико ће се њен поновљени захтев за сазив Велике Народне Скупштине више слушати. Ко хоће опште право гласа и ко је увидео његову потребу и нужност, тај ће 1. августа гласати за социјалну демократију, једину партију којој је у истини стало до општег права гласа, и која ће имати и воље и одлучности и снаге да га извојује.

На брзу руку

Њаша шешма

Е људи, што сам се смејао у шешма: никад се толико нисам смејао!

Требао смо да одржимо митинг. Али, напакост, свештине није хтео да дође: поседајући су се могли на први изборити као што лево рекоше Балкан и Трибуна, тако да их ни у ком случају није било више од дванаест хиљада. Шта да радимо, кад већ због малобројне поседајуће нисмо могли одржати митинг, него да се бар од све муке мало прошећемо! И кренемо се лево нас неколико другова, десетак хиљада оштрилике, па хајд кнез Михајловом улицом, посред корзоа.

А баи смо удешени и обучени по најновијој моди. Један шегрт из Гојеве фабрике имао је фине се цесион цицеле по фазону нашег праоца Адама. Друг Андра Косић ни сасвим шуљикаво: нарочито су биле импозантне и лево му ситјале две велике шуљике позад, на два шри прста испод појаса. Друг Пера Дроња, из касакског синдикашта, носио је модерну, гизерску, завраћену кошуљу, само је био толико заврнуо да се никако није ни видела, те би по неки наиван човек могао помислити да он уопште и нема кошуље. А већ гошова сви су носили практичне капе и шешире: пробушене и намерно исцејане на овом или оном месту ради тога да коса не би од вршине ојдала. Многи су били набуљени пудером из фабрике Гојевац и из железничке ложионице, а сви без разлике налицани разним помадама и мирисима, као што су: ћириш, шуљкало, фунајз и друге сличне фине ствари из ајошке Кушаковића.

Водили смо разговоре који се обично воде на корзоу. Говорили смо највише о љубавним авантурама невине и чисте самосталске девице која је најзад подлегла старом заводнику г. Рибарцу. Њен брај радикалац страшно се наљућило због тога на њу и вели да је после 1. Августа неће примити под свој кров кад она ситане куцајући и молићу за склоности.

Разговарајући тако о разним љубавним авантурама и интригама госпођице Демократије, ошмене најпредначке госте и њихових либералских и радикалских удварача, дођемо до Двора. Тек се одједном полицајци узмуваше и почеше нам доказивати како се корзо завршава код Москве и како због тога не треба ићи чак до Двора. Уморни и да их убеди да нам је потребно да иђемо поред Двора и да идемо до Дома. Врло је слајкоречив и убедљив тај Пера: песница му је као моја глава, али ипак вишла њоме некако врло лако и врло вешило. И изгледа да одлично познаје закон о зборовима и удружењима, и у оштите уставно и административно право, јер док се ми окренусмо, а од полицајца нигде ни шрага ни гласа! И тако ми ми кренемо иуш Двора.

Шта је даље било, писаћу вам сушра.

Човек што се смејао.

Са митинга

Прво изненађење

Чим сам у заказано време дошао на митинг био сам пражатно изненађен. Још тада цео простор пред Спомеником био је притиснут светом, који је похитало да чује прву реч у изборној борби. То изненађење видео сам и на лицу многих наших партиских људи, то изненађење би-

вало је код мене све веће са сваким минутом. Са свих страна: из Кнез Михаилове, из Позоришне, из Васине и Коларчеве улице врвеле су све нове групе и гомиле на

Социјалистички форум

Јер ово обиље света, ово политичко интересовање, ова ревност са којом је сваки похитало на митинг може се упоредити само са најзаталасанијим политичким моментима из великог доба античке демократије. Тада се је, веле историци, слегао свеколики свет на трг да саслуша своје најбоље говорнике и државнике; у петак у вече слегао се, можемо слободно рећи, свеколики радни свет у Београду да саслуша социјалистичке ораторе. Од сељачиња које је капитализам дотерао у варош и шегрта који су се искрали из својих радионица па до пролетерки с одојчалима на грудима све је то похитало на митинг. Похитало на први глас, похитало чим је могло извући главу из јарма најамног рада. Гарави металци који нису стигли ни да се умилу после рада, кречом попрскани задари, већина њих у својим блузама за рад, залажући се услут, синогу, вртели су ка Споменнику. И у очима свију могло се читати

Сидно одушевљење

Оно се огледало у изразу лица и очима учесника; оно се још јаче манифестовало кад је митинг отворен и наши говорници почели критиковати рад данашње владе и пређашње Народне Скупштине и износити наше изборне пароле. Громки протести негодовања при изношењу свих реакционарних и по народ шетних корак радикалне владе, једнодушно осуђивање борбе око власти, у парламенту и ван њега и бурно одобравање којем су праћени сви наши захтеви најбољи су знаци душевног расположења учесника митинга. И та револуционарна дрхтавица која је испочетка обузимала само наше предаке борце прелазила је, под сугестијом пламених речи наших говорника и општег расположења, и на оне индиферентне масе које су се, из раздозналости, биле сакупили по периферији. И кад су се, после свршеног митинга, масе близу трибине спонтано кренуле кроз Кнез Михајлову улицу, те индиферентне гомиле, које су се биле почеле растурати, биле су неком неодољивом силом привучене њима. И наш непрегледни митинг претворио се у

Колосалну демонстрацију

Море пролетерског света узбуркало се, преплавило и закрчило Кнез Михајлову, а затим Краљ Миланову улицу. Требао је још јаче манифестовати своје расположење, требало је владајућим факторима још гласније, многостократним гласом изразити желе пролетаријата. А требало је и показати полицији да пролетаријат не да да му се ускраћују његова права! И београдски пролетаријат је реванширао полицији за први Мзј. Неуздржано, као бујица он је избио на Терaziје и упутио се ка двору. За тај стихиски покрет маса жандармски одреди нису значајни ништа и они су се, осећајући своју немоћ и расположење маса, љовукли! Пролетаријат је прошао поред двора, пролетаријат је потражио себи право слободе демонстрације!...

И тако је митинг од 27. јуна један значајан дан у историји нашег покрета, један од момената кад пролетаријат манифестује све своје револуционарно и борбено расположење, и јавља се у пуној напону своје снаге. После њега социјална демократија у Србији мора се третирати као партија широких народних маса; после њега и најдубљи пенимист у нашим редовима мора се надати сјајним успесима у изборној борби.

Ко хоће да се упозна са марксистичком науком тај нека буде ситан и рејиллашник и читалац социјалистичког часописа Борбе. Цена на годину 8, за пола године 4, за три месеца 2 динара.

Другови, читајте „Борбу“

Изборна борба

Кандидати за округ врањски.

Наша је Партија истакла за посланичке кандидате у округу врањском ове другове:

Луку Павићевића, агента из Београда.

Милана Станојевића, бакалина из Лесковца.

Јована Цветковића, дрворесца из Црне Траве.

Ђорђа Јовића, обућара из Властимаца.

Николаја Динића, земљ. из Д. Коњуца.

Ристу Павловића, шрг. из Сурдулице.

Косту Стефановића, столар. рад. из Лесковца.

Петра Милосављевића, столара из Врање.

Трајка Стојановића, земљ. из Турековца.

Ђорђа Картаревића дуванског, радника из Лесковца.

квалификовани:

Тасу Миљковића, адвоката из Лесковца.

Филипа Филиповића, секретара Радничке коморе из Београда.

Кандидати за округ Чачански

За посланичке кандидате наше Партије у округу Чачанском утврђени су другови:

Радомир Ивановић, абаџија из Чачка.

Миљко Савић, економ из Свештице.

Коста Ђорђевић, каменоразац из Крајева.

Велимир Ђуракић, економ из Зека.

Живан Станојевић, обалски радник из Београда.

квалификовани:

Коста Новаковић, новинар из Београда.

Миливоје Тадић, адвокат из Ужича.

Митинг у Крагујевцу

Вечерас ће се у Крагујевцу у сали хотел Премовић одржати митинг, на коме ће прву изборну реч њене партије даћи другови Димитрије Туцовић и Душан Поповић.

Зборови у окр. крагујевачком

Наша ће Партија одржати ове зборове: у Наталинцима и Тополу 6 јула, у Аранђеловцу и Грабовцу 16 јула, у Брзану 20 јула, у Лужници и Страгарима 26 јула, у Лапову 26 јула.

Зборови у Црној Реци

Велики изборни зборови ће се одржати 13 јула у Бољевцу и 20 јула у Злату, на којима ће говорити наши посланички кандидати.

Изборни листићи

Позивају се секретари свих партијских секција да дођу у администрацију „Р. Н.“ и узму Изборни листић. Нека секретари издаду пописивачима и повереницима манифест и растура га у току два три дана, како би се други изборни листићи могли растурити чим изађе из штампе.

Организације које нису узеле и растуриле први изборни листић Народна Правда, нека узму и њега и растура заједно са манифестом.

Централна парт. организација за Београд.

Металци за изборе

Партијска Управа је добила ово писмо:

„Појмајући велики значај ове године изборне борбе за организовани пролетаријат Србије, управа Савеза Металских Радника одлучила је: да свестрано, морално и материјално, омогући нашој Партији што брзији изборни успех.

Свако уједно Савеза савлађа Партији на расположење 500 динара за изборни фонд, а једновремено и

свога секретара за агитацију за цео месец јули.“

Организација у Дреновцу (Мачва)

Изабрала је управу: председник Живан Лисић, секретар Милорад Максимовић, благајник Јанко Шобић, чланови: Михајло Јелић, Давид Макевић, контролор: Никола Шобић, Милорад Шобић, и Војислав Шобић.

Сахрањивање самосталске партије

Из Шестнагбора (срез нишавски) добили смо ове саопштење:

Револт народа велики је. Овај о круг не може дати резултате као остали. Огроман број налази се у Румунији, већином сиромашних. Успеху се надају све буржоаске партије. Међутим, главно је ово: све буржоаске партије губе, само и једино социјална демократија добија. Прилив гласача биће запрепаштујући. Влокирање је сахранило самосталну радикалну странку и целокујно њено држање.

И ја не верујем у ваше поштење

Тек што је изборна борба почела, још нису паклићи и чокањи отпочели своје дејство, а један наш учитељ, човек који је пола века провео у борби за „част радикалне партије“ — како он то вели, — зашао по пијацу на пазарује ли пазарује. Не то да се њему баш нешто купује, боже сачувај! тек човек воли да се умеша онако међу народ: да их посаветује и рече коју добру.

— Видиш, пријатељу, вели он једном сељаку, овај лукац што ти сад продајеш није толико скуп колико су паре скупе... Шта ћеш, брате? Ето и ми се боримо за јефтину, боримо се противу оних што су против народа али се не може. Зауздали лепо народ, па квити... Не верују ни краље, ни бога, ни закон, а овамо су кобојаги уз народ...

— А који су то, господине, пита га сељак.

— Па социјалисти, а ко ће други бити, одговара Уна.

— А којој партији ти припадаш, славе ти? пита га сељак опет.

— Ја сам стари радикалац. Припадам онима који су на поштен начин проширили Србију, извели је на обале „нашег — мора“, створили срећу, ослободили народ и...

— Хвала господине! Не верујем у ваше поштење, проговори сељак, зграби корпу и продужи низ пијацу размисљајући о радикалском поштењу.

Силоле

Напредњачка демагогија

И ако им је народ и народни интереса девета брига, напредњаци га се ипак сећају — пред изборе. И онда ни они не уступају „народним пријатељима“ фузионашима и самосталцима у празним обећањима и лажима. У тој својој ревности за народно благостање они се сећају чак и радничке класе! Труле газде и надувене бирократе, они показују ласак очинско старање за раднички staleж! Критикујући фузионашку праведну политику њихов орган „Правда“ у свом 174 броју пише:

Радничко је питање испод сваке критике, радничког законодавства и осигурања апсолутно и немамо.

Лепо је, напредњачка господо, што тако отворену истину износите, и ми ћемо се том вашом изјавом послужити у згодној прилици. Само хоћемо да вас лупимо по прстима због оног што овим мислите. Констатирајући ову истину ви бисте се хтели препоручити радничким гласачима. Ми вас само питамо, на основу чега? Ваљда на основу изјаве ваших првака да је Србији непотребно онште право гласа, јер у Србији и нема пролетаријата који би због неплаћања порезе био лишан својих грађанских права?

Или ваљда због вашег држања при доношењу Закона о радњама? Али шта сте ви тада чинили? Колико се ви за ње заузели и шта ваши представници рекосе? Зар није онда с ваше стране говорио само нир Милорад Павловић, који се одлучно изјаснио против заштитних одредаби у Закону о радњама? И зар није тај београдски милионар тада чинио изјаву да ће изабацији привредног инспектора који дође да завирује (!) у његову радњу!

И кад данас напредњачки орган тврди да у Србији заштита радника и не постоји, онда нека се сети да је поменути напредњачки представник протествовао против сваке заштите радника и изјавио да се заштитних одредаба у Закону о

радњама радници проглашују за државну мезимчад и за повлашћену класу!

Код радничке класе демагогија најмање пали. И кад вас неће онај јадни сеоски свет који сте својим новчаним заводима опљачкали, радници у толико мање.

Сасвим разумљиво!

Као што се већ и могло очекивати, целокупна буржоаска штампа прешла је хутке преко нашег митинга, који је био тако многобројан да је и нас саме запрепастио, и који изостаје само иза онога митинга који је одржан 1908 пред Позориштем поводом прогласа анексије Босне и Херцеговине.

Један једини лист, Трибуна, проговорио је неколико речи. Али само ради тога да каже две лажи. Једна је лаж да је на митингу било свега око хиљаду душа. То је тако бедна лаж да је нећемо ни побијати.

Друга је лаж да је на томе митингу друг Душан Поповић држао „један глуп и досадан говор.“ Друг Душан Поповић се мало осврће на политичке оцене једног Наума Геђе, бившег уредника Полицијског Гласника, а још мање на мишљење оног умно и морално закржљавелог створења, оног глуво немог детета што се зове Петар Муњић, човека који је способан свега за једну ствар: да под фирмом анархиста буде полицијски шпијун, као што су то његови другови анархисти утврдили и доказали.

Сасвим је разумљиво што је говор друга Душана Поповића, који је оштро и духовито критиковао монархију, изазвао нарочиту мржњу Трибуне, која је сва прилегла халаљиво на јасла диспозиционога фонда и на дворски валов. Тим дворским муфлузима и лажима никако не може бити пријатан један републикански говор; али на њихову велику жалост, ми ћемо тек од сад држати те „глупе и досадне“ говоре против монархије, а народ ће их ипак слушати, врло радо слушати, као што је слушао и говор друга Поповића на митингу.

А ако полицијски шпијуни око Трибуне сумњају у ефекат таквих говора, онда нека се само стрпе до 1 августа, па ће се уверити да народ мало дружичје о томе мисли.

Нишка радионица радикалски биро

Изгубивши све квалификације некадашње народне партије, дисквалификована својом финансиском и привредном политиком, а предосећајући своју пропаст још од прошлих општинских избора, радикална партија у Нишу латала се и ових избора својих омиљених средстава у агитацији, а то су претња, обећање и корумпације нишких грађана и сиротиње, мислећи да се на тај начин сачува од скорог банкротства.

Најпогоднији елемент за примењивање ових метода, по мишљењу радикала, јесте фабричко радништво, железничке радионце. И речено учињено, одмах свој изборни биро преместише из вароши у фабрику, где се за време рада почеше да кују по канцеларијама разних послова најодвратнији планови и измишљају најдлања средства помоћу којих поче да сеудара на свест, слободу и правду железничких радника.

Из те њихове кујне напуђавали су керове који су почели вијати сиротиње и зависније раднике, гоћећи на њихове зборове где су их силом уписивали у партију. Но како се овим није постигао жељени резултат, они онда и своја зборна места преместише у радионицу и канцеларије; са ових последњих поскидаше старе натписе и обесисе нове који су гласили: Канцеларија за уписивање у клуб радикалне омладине и канцеларија за уписивање у радикалну партију. Радионици дневници, партијалници и књиге израде избацисе се напоље а њихова места заузеше партијски спискови и чланске карте. Радња на јакот опоче; служитељи се растураше широм целе радионице да позивају раднике. Они, пак, сиромаси, не знајући зашта се зову, одилазе један по један и тада им пословитељи почну објашњавати како треба да се улишу у радикалну странку, напомињући да ако то не учине, да ће бити оптужени или да неће добити повишању.

Ово се ради по цео дан. Њих се ништа не тиче што су сви државни послови позадину бачени кад се само свршавају партијски послови. Оно што нису успели да у канцеларији слома, покушавају преко породица, вијајући их по кућама и предавајући њиховим родитељима, женама и осталој фамилији шта их чека ако се не улишу у „једино спасавајућу странку“ радикалну. И дабосме, да

ту тек наспају дирљиве сцена при којима се могу видети доста чврстих и јаких карактера.

Док тако радикали јавно и отворено раде по фабрици, дотле се на наше људе мотри на сваком кораку; о њима се води рачун шта раде у радионици а шта ван радионице. Али ми смо уверени да им ово неће ништа помоћи, нити ће им ово отклонити пропаст: јер нам искуство вели да притиснуто јаче све на више скаче.

Ми знамо још једну партију која је на овај начин придобила чланове, на списку их водела преко хиљаде, када су за време избора пребројаване куглице у њиховој (самосталској) кутији било је свега неколико.

Нека се причувају фузионаши да њих не постигне судба њихове млађе браће, а ми им ништа боље и не желимо.

Са окружне конференције на Тимоку

Као на првој тако и на овој другој окружној социјалистичкој конференцији на Тимоку, која је одржана 22. ов. месеца у Књажевцу, биле су заступљене преко својих представника све партијске организације и сва партијска повереништва овога округа. Раду конференције присуствовао је и велики део нашег света са села и вароши. Пошто је конференцију поздравно са врло побраним речима друг Милосав Милановић, изасланик Главне Партијске Управе, прешло се на прву тачку дневног реда: на утврђивање наше кандидатске листе за овај округ.

Кандидатску листу прочитао је председник конференције друг Срећен Марковић, и она је примљена једногласно и са највећим одобравањем од стране свих партијских представника и целе конференције.

Приликом конференције говорио је велики број другова и са села и из вароши, објаснивши, с једне стране, значај ове изборне борбе, а с друге стране, демократски карактер наше Партије и разлику која постоји између наших парламентарних представника и парламентарних представника свих буржоаских странака. Јер докле су наши парламентарни представници одговорни за свој рад у Народној Скупштини нашој Партији, и докле они у Народној Скупштини морају да спроводе програм и начела наше Партије, дотле сви буржоаски парламентарни представници раде на своју руку, без обзира на програм своје партије и бирача који су их изабрали.

После подне истога дана одржан је „у стану организације у кафани „Порт-Артур“ један велики збор, на коме је говорио друг Драгиша Лаичевић о расипкућској и убиственој политици свих буржоаских партија а нарочито радикалне партије, која је, више него иједна друга буржоаска партија, својом политиком посредних пореза силно оптеретила широке масе сиромашнога света са села и из вароши. Он је исто тако подвргао критици ратну политику свих буржоаских партија, политику која нашу земљу силом задужује и уводи у све веће заплете са балканским државама.

Његова излагања, која су била тако проста и разумљива, наишла су на велико одобравање код овамошњег света који је дупло настрадао у прошлим ратовима, и нека је то најбоља опомена свима буржоаским партијама.

Влада Народа

Издаја Демократије

Изборна борба се већ увелико води. Два главна борца на политичкој арени: фузионаши и самосталци, испуњавају ступце својих партијских органа грдњама и клеветата једних противу других. У место полагања правога рачуна о своме досадањем раду и изношења програма за рад у будућности, и фузионаши и самосталци сматрају за паметније и по њих корисније ако о томе не говоре и ако узајамним грдњама и клеветата буду заварали бираче да не траже да им се положи рачун о досадањем раду. Немајући ни начелани програма, они избегавају сваку дискусију о томе и све своде на то да бирачима докажу како они треба да дођу на власт па ће Србијом потећи мед и млеко.

Као год фузионаши и самосталци, тако исто раде и ли-

берали и напредњаци. Ове две давно упокојене партије виделе су се данас у могућности да опет постану важан политички фактор, а лудом и властољубивом политиком самосталне радикалне странке они се још могу надати да једнога дана узму крму државнога брода у своје руке и да Србију опет поведу оним путем којим је ишла у срећне дане покојнога Николе Христића и још живог Владана Ђорђевића! Такве нам перспективе ставља у изглед дружба самосталне „демократије“ са околним реакционарима, као што су то напредњаци и либерали, чији је „програм“ добро познат српскоме народу, јер му још стоји исписан на леђима!

Данас у Србији осем социјалне демократије нема друге демократске партије. Осем ње ми у Србији немамо друге партије која би се залажила за демократске реформе у нашој земљи и која би могла и хтела да поведе једну одлучну борбу за демократизам, за владину нареду у Србији. Све се оне, и стина, представљају демократским и све оне раде на добро народа. Али то су само голе речи, које стоје далеко од стварности. У самој ствари све наше политичке партије су реакционарне и антинародне, и једини им је циљ: добијање власти. Ради остварења тога циља оне не бирају средства. То нам је најбоље показала последња парламентарна криза. Цела опозиција, са самосталском демократијом на челу, ставила се на страну милитаризма, тог највећег непријатеља парламентаризма и демократије, само да би оборила фузионаше са власти и дошла она на власт. С друге стране опет фузионаши, да би се одржали и даље на власти, начинили су компромис, погодан, са официрима, жртвујући на тај начин најосновније принципе парламентаризма и демократије и најосновније интересе народне.

У овој парламентарној кризи, у овоме настрадају милитаризма на парламентаризам, једино је социјална демократија заузела гледиште које одговара народним интересима: она је одлучно стала на браник парламентаризма и народног суверенитета, а против милитаризма и његових прохтева за владином. Све остале партије су у одсудноме моменту жртвовале интересе народне жељи за влашћу. Али то њима ништа неће сметати да пред бирачима изврше факта и да своје држање представе дружичје него што је у ствари. Фузионаши већ агитују у народу тиме како су самосталци и остала опозиција хтели да постављају официре за председнике општина, а они нису дали; док самосталци опет говоре како су фузионаши непријатељи војске и официра, који су ослободили нашу стару дедовину од петвековног турског ропства, — и ако фузионаши исцедише и последњу пару од народа и дадоше на товљење милитаризма!

Наша партија има највећег политичког интереса да скине лажну маску демократизма са лица свих буржоаских партија и да их народу покаже у правој њиховој боји. Она ће то учинити најбоље на тај начин ако буде и на зборовима, и на конференцијама, и нарочито преко органа, Радничких Новина, изнела и овога пута своје гледиште на нашу спољашњу и унутрашњу политику, на привредну и финансијску политику, на просвету, на народно здравље итд.; једном речи: ако буде изнела свој практични програм, своје практичне захтеве које тежи да оствари још у данашњем

друштвеном уређењу, и ако буде изнеда како се према тим захтевима држе остале, буржоаске партије. То ће имати двоструке користи: унеће начелности у нашу изборну политичку борбу, која се срозала на одвратну грдњу и клевету, и упознаће још више народне масе са нашим програмом и нашим захтевима. Зато је дужност наших агитатора да се постарају да Радничке Новине нају купца и читалаца у што ширим слојевима народних маса, те да се једном народне масе отргну од утицаја буржоаских партија које их лажу и обмањују, и нас и нашу партију клеветају.

Из дана у дан

Погрешка. У прошлом броју, погрешком при преламану, чланак *Да бежимо!* из синдикалног прегледа помешан је са чланком *Влада народа*. Зато у овом броју доноси мо и један и други чланак у целини.

Измене Суда Добрих Људи. Министарство Народне привреде, спремило је измену суда добрих људи за многе одредбе које данашњим послодавцима служе као изговор да спречавају образовање ових судова.

Прво, укинуће се досадања одредба по којој треба петнајест предлагаца да потпишу кандидатску листу; затим одредба, да кандидати треба да буду две године у месту; и друге овим сличне одредбе које су доста сметале суду добрих људи.

Комисије у Новој Србији. У сјед учестаних жалби из нових крајева Србије, на велики распоређен порез, влада је одлучила, да пошаље у нове крајеве Србије нарочите комисије, које ће прегледати цело рад и где је и сувише много распоређен порез, смањити га, према накнадној оцени.

Помиловања у војсци. Једним онштим указом, опрштена је казна затвора: подфицирима, капларима и редовима целе војске, који су кажњени извршним пресудама војних судова или дисциплинских, и то за кривична дела предвиђена у уредби о војној дисциплини.

Дирекција пошта и телеграфа Данас су отпочели земљана радова на грађењу палате за дирекцију пошта и телеграфа у Београду, на оном месту, где је до сада био велосипедски клуб испод народног позоришта.

Предизборна литература. Народна Библиотека уморила је Министарство Унутрашњих Дела да упуту распис свима полициским властима у земљи, да се све брошуре, штампане о изборима уредно шаљу Народној Библиотеци.

Министарство је то ставило до знања свима властима у земљи.

Царински указ. Потписан је велики царински указ којим се унапређују чиновници у царинској управи као и у свима царинарницама старе и нове Србије.

Полциска обест. Јуче су Саву Петровића који је ишо Теразијама ка својој радњи, пресрели жандарми пред његовом радњом одвели га натраг у полицију псујући га најпогрднијим речима, само зато што је прошло оном улицом куда треба парада да прође.

У моменту кад су грађани пришли да одбране Саву, жандарми без нумере ударили су ножевима на грађане. Том приликом Живорад Панић рањен је у груди, а многи су похапшени.

Мост на Дунаву. Јутрошњом трговачком лађом, отпутовали су г. г. Мих. Илић, пређашњи министар грађевина и Ант. М. Радојевић, инжењер, да на лицу места на Дунаву, са румунским делегатима премере земљиште са обе стране Дунава, а затим ће отићи у Букурешт, да израде планове. По уговору између обе државе, мост ће бити готов за годину и по дана.

Жртве параде. Јуче је при парадима по обичају изведен вардарски пук ради параде. Пук је изведеа у седам сати па је под војничком спремом држан до десет сати, при највећој врућини сунчевој. И тако од сунчанице пали су Станоје Тошић, Сима Димитријевић II чете IV батаљона. Благоје Вељковић II чете I батаљона. Анђелко Валсилковић IV чете III батаљона, Милоје Вељковић II чете IV батаљон, и други, тридесет њих на броју.

Никола Срезојевић правник, брат друга Душана Срезојевића, књижевника из Јагодине, умро је јуче. Наше саучешће.

врамовића не треба више ни да постоји.

Експлоатација деце

Наши фабриканти, жељни да се што пре обогате, не задовољавају се само експлоатацијом мушке радне снаге, већ употребљавају и нејаку децу да и помоћу њиховог слабог организма теку себи милионе. Без обзира на то што постоји закон о радњама који забрањује употребу дечије радне снаге испод 14 година, фабриканти, по претунгом одобрењу државне власти, и даље употребљавају децу за тешке фабричке радове, на којима она упробашћује своје здравље и свој слаби организам. Тако нам јављају другови из Параћина, да је параћинска фабрика стакла кажњена од стране привреднога инспектора са 300 динара због употребе дечије радне снаге, противно закону о радњама. Да ли је та казна извршена или није, не знамо. Али знамо да тамо и даље постоји експлоатација дечије радне снаге, и то још у већој мери.

Осем тога ово је предузеће горело до скоро дрво, а сад, ради неке луде економје, употребљава за гориво хумур, те се свакога дана 10—15 људи разболе од загушљивог гаса. Привредна инспекција требала би опет да сврати мало у ову фабрику и да мало оштријим мерама примора фабриканте на поштовање закона о радњама.

Зулум комитски у Лесковцу

Зна се да је Мита Теокаревић са компанијом а по рецепту фабриканта Владе Илића из Београда, добио комите, да их употреби у штрајку противу радника као провокаторе, терористе и полициску власт. Од првог почетка ови су се људи врло слободно почели кретати по варошким мејанама да их види свет, да их виде радници. Неоружани свима оруђима за убијање они су се разметали по вароши и улицама и вршили провокацију где год су мислили да ће успети. Државе радничкога света није дало могућности да се комите као провокатори прославе. Они су остали у очима радника као опасни, али бедни створење, више за жаљење но за мржњу.

У току штрајкбрехерске фазе ови бедници вршили су најмарљивије полициску службу, јер су доводили и одводили штрајкбрехере у више маха и осигуравали довод нових штрајкбрехера са жељезничке станице. Тада су комите са исуканим камама, носећи и бомбе и револвере, виђени како иду и штите „својободне раднике — Арнауце“ да у фабрику уђу. Нико се о те штрајкбрехере није ни отимао те су и ту комите остајали без славе.

Али је време штрајкбрехера минуло. Што их беше радним, већим делом напустили су посао, јер радницима са стране не рентирају се наднице какве наши фабриканти дају; а једним делом штрајкбрехери су отпуштени, јер су више штете не користе донели у фабрици. Сад се Мита Теокаревић налази ни на небу ни на земљи. Ми се за њега, узгред буди речено, бојимо да га не удари копча у главу, јер је велика врућина а он има голему секирацију, и онда би могло да нас снаје велико зло. Надлежне власти и лесковачки првост. суд, где је дежурни судија чувени социолог г. Жив. Маринковић, смрт Мите Теокаревића убројали би у злочин, а тај злочин одмах би био уписан у кривицу нашу. Тако би ми морали да одговарамо за ново убиство, а још се нисмо одбранили од „покушаја убиства“ жандарма Радосава Неговановића, где су олужени преко 40 социјалиста и другарица Софија Леви као опасан агентатор.

Преврће се Мита Теокаревић и ми му осећамо ронац па нас је грдно жао и бојимо се да му што не позли, бојимо се право да кажемо апсе, јер тамо врше истрагу помоћу жиле. Ево на очиглед целог Лесковца свакога дана туку у притвору градског и средског суда фабричког радника Проку Стојановића. Никакав протест не помаже а сав грех за злоставу и лишење слободе овога невиног радника пада на неосетљива леђа лесковач. првост. суда, јер у томе суду нема образа.

Сад је у штрајку затишје. Штрајкбрехерска политика је пропала. Провокације комита нису успеле, пилејска улога полиције, општине и суда постала је блугава. Фабриканти су употребљивали сва средства. Они су се „испуцали“ а Мита Теокаревић не знајући шта даље да ради

почиње да се љути на дембеле комите. Он је научио да се само ради. У фабрици нема радника да им псује оца и мајку а женске да почастује најнепростојнијим изразима, па зато је почео да се љути на комите. И ови бедници и комите, знајући да треба да се одрже за лебац и пиће, које „крваво“ зарађују, поново су се бацили на посао.

Комите су 17. ов. месеца пред кафаном „Лешњакиниом“ напали на мирне грађане, псујући им оца и мајку, јер су веровали, да су то социјалисте. Кад су ови људи отишли одатле у кафану Јосифа „Сирће“, комите су за њима отишли и опет их напали. Комита „Лала“ ту је пуцао из револвера на Младена Илића рабадију, а кад је потегао револвер на Младеновог брата Ђорђа Илића, овај је брзо прискочио, ухватио за револвер и подигао га у вис, те је у вис испалио, а њега — Ђорђа само опекао по десној шаци.

Ноћас пак у 2 сата комите су напали на цело крај „мурца малу“, подigli су узбуну у томе крају и напали на куће појединих грађана, који се сматрају да су социјалисте. Напали су прво на кућу Луке Х. ованчића, тражећи од њега да изађе на улицу. Кад је мајка Лукина изашла и рекла им да Лука није ту, они су отишли пред кућу поменутога Ђорђа Илића, кога су престано изазивали и претили му. А кад је овај напад приметио Ђорђе брата, он је испалио пушку у вис тражећи помоћ. На то су комите побегле пут фабрике „Илића, Теокаревића и Петровића“.

Шта је после овога било? — Разумљиво. Брат Ђорђе што је пуцао тражећи помоћи да одбије напад од куће свога брата још исте ноћи ухапшен је и кажњен са 3 дана затвора, а и Ђорђе је теран те ноћи у полицију. Међутим комите цело дан данас наоружани шетају у слободи, прете и спремају ноћас нов напад.

Дакле, последње изгледа средство јесте овај терор, који се врши на социјалисте у опште и на раднике по периферији. Тим гадним средством мисли газда Мита да ће доћи до радника да му раде под старим условима, јер све му пљушти вода на уста, кад погледа како друге текстилне фабрике раде, а он ћути, међутим и јесен је на прагу, па треба имати што и на лагеру.

„Остави се газда Мито хораво посла, остави ту комитску политику, тој несудесној људи, хете откаркају у апсу најпосле, а несуде ни тој људи, зашто кој с њаволом тикве сади од главу му се разбивају“.

Месна полициска власт треба да је свесна овога догађаја. Он је озбиљан и представља потпуну анархију у месту и демантује сваки ауторитет власти. Радници ће најзад умети да се одбране и од овога комитског зла, али постоји бојазан, да се те комитске каме не сруче једнога дана у груди Мите Теокаревића. То је природно и могуће, јер су комите људи пропали и незајажљиви, а фабриканти су хифте и циције. Из таквога односа може да наиђе зло, које ми социјалисте не желимо, али то зло ми би морали платити, код морала којим се располаже код свих власти и судова.

Господе, полицајци, оставите сарајевску политику. Радници у Лесковцу нису извршили никакв злочин нити су то страни поланици.

У памет се и ви господе фузионаши, јер је тешка народна клетва, а крв народна где падне ту запали.

24—VI—914 год.
Лесковац

Социјалиста.

СИНДИКАЛНИ ПРЕГЛЕД Да бежимо!

Варварска експлоатација радника у српским фабрикама наша је своју примену и у параћинској фабрици стакла. Али оно што та фабрика није могла ни како наћи, то су српски радници, српски робови, који би могли подносити ту експлоатацију у фабрици. Тамо ради око 60 радника, доведених из Чешке и Беча. Међу њима има и таквих чланова наше организације који су провели по 10 и 15 година у синдикату, били често пута на важним функционерским местима својих великих организација, посланички кандидати својих великих партија и т. д. Али шта је њихова велика стручна спрема и њихова лична интелигенција за једнога српскога директора фабрике?! Та они су радници, а то на језику наших

фабриканата значи робови, које треба тлачити, тлачити и опет тлачити!

Због многобројних шикана и пљачки, које се од пре шест месеца врше над свим радницима, нагомилано је толико незадовољство, да је врло близу један крах.

Радници више неће да остану у овој фабрици и категорично су нам изјавили ово: Нас директори називају уопште свињама! Кад тражимо лекове да се лечимо, онда нас називају симулантима и цепају лекарску упутицу. Нашој деци не даду школе, те остају слепа код очију. Од нас, без разреза, наплаћују велику порезу. На денунцијације појединих пропалица нас месне власти хапсе. У нашем одсуству наше се породице вређају од фабричких агената. На крају ми смо овде дошли са по 2—3 пара новог одела, а сада имамо масне кашуше по један на себи, и хоћемо, пре него што и без овога останемо, да бежимо из ове земље!

Ми смо се непосредно уверили у потпуну истинитост свега овога. Фабрика је сама на своју руку и без разреза узимала радницима у јануару, фебруару, марту и априлу порезу по 10 од сто од зараде. У мају месецу био је тамо привредни инспектор, који је смањио тај проценат на 5 од сто зараде. Али се ни до данас није извршио разрез задуживања порезом, а није обрачунаша ни враћена она сувишна сума, скупиљена по старој скали. Разумљиво је онда што радници гледају у овоме једно ординарно разбојништво и отмицу.

Радницима се узима месечно 2 од сто за болеснички фонд, од чије се помоћи често пута бестидно одбијају. Узима им се по 1,50 дин. месечно за учитеља, али се он никако не добавља, те деца расту онако на улици, као у бурјану, и без икаквога школовања.

Ту пљачку и многе друге шикане ови радници не могу да поднесу и мора наступити иселовање. Ми смо, међутим, известили све организације на страни да не даду ни једнога стакларскога радника овој фабрици. Отуда ће насигурно наступити затварање ове фабрике за више година.

Ако је сопственицима стало до сопствених интереса, нека се још у последњем часу размисле да ли је боље да мењају своје неваспитане и на пљачку похлупне директоре, или да затворе своју фабрику?

Иначе радници у истини морају да беже из ове земље!

Синдикални огласи

Савез Металних Радника

1-ви квартални подбор пређе бравари позива све браварске рад. да неизоставно дођу на конференцију која ће се одржати уторак 1. јула у 6. часова у вече у Народној Дому.

Последњи час

Грци у Епиру

Драч, 29. јуна. Према вестима, које су стигле из јужне Албаније, Епирци и даље напредују. Они су већ заузели цело предео Окарапара. Према једном извештају валонског префекта, трупе које се крећу напред, то су регуларне грчке шруије. Верат и Валона само што нису пали у руке Грка. Ноћу између 27. и 28. чуло се неколико пушака на предстрелима. Примећују се извесна кретања на положајима побуњеника. Виде се оптички знаци на њиховим позицијама.

Из унутрашњости и Нове Србије

Још нешто из Сремчице

„Друже уреднице, читајући „Радничке Новине“ од пре неколико дана, пао ми је у очи овај допис из Сремчице. Па бих био рад да допуним слику нашег краснога патрије и дичног председника Илије Јосиповића, који је за време рата био о слободен „да води реда у општини, да не би лопови штетили туђу имовину“ — како вели 7. пуковска команда.

После рата, председник Илија се побоја да не изгуби председничку столицу и пред општинске изборе пожури да придобије бар цигане за себе. Обећа им да ће им ископати бунар за воду и да им допушта да окрешу и по неко дрво, „само да нико не види“. А на дан избора

кад виде да ће Сремчица да га изневери, порани пре зоре и истера цело малу Сремчицу на гласање. И победи. Цигани га изгласаше, али зато ни бунара, ни од бунара гласа, а због окресаних неколико дрвета цигани и данас леже у затвору на Умци и у Београду.

Шта ли ће сад наш „патриота“ Илија радити. Сад нема чим да лаже бираче, а и да има чиме, бирачи га неће слушати. Сада су сви грађани из Сремчице уверени, као и ја сам, да је Социјална Демократија та чију реч треба слушати и за чије кандидате треба гласати. Она нам је то показала својим држањем и пре рата, и за време рата, и после рата“.

Један из Сремчице

Из радничке коморе

Из Министарства мрака и незнања

Поводом акта Министарства Привреде, у којем се пита Радн. Комора, да ли у Вел. Плани има радника за оснивање Суда Добрих Људи, ова Комора послала је следећи одговор Министарству Привреде.

„Радничка Комора изјављује своје чуђење да Министарство Привреде, као најповлашћени државно тело за вођене социјалне политике и сакупљање статистичких података о нашој привреди, пита ову комору: да ли Вел. Плана има радника? Бази основних школа из земљописа знају, да у Вел. Плани постоји кланџина, парни млиа, свиларска радионица, многобројне трговачке и занатске радње, па према томе да мора бити и радника, који раде у овим предузећима.

„Само молба занатског еснафа у

Вел. Плани: да се у томе месту оснује Суд Добрих Људи, могла би уверити Министарство Привреде, да има објективних услова и у Вел. Плани за оснивање овог привредног суда.

На послетку и у извештају Радн. Коморе за 1912.—1913. год. констатовано је, да у Вел. Плани још није основан Суд Д. Љ. ма да има услова за његову организацију.

„Радничка Комора нада се, да Министарство односно отсек за социјалну политику неће више Радн. Комору упућивати наивна и безазлена питања.“

Кад је отсек за социјалну политику у Министарству Привреде са својим шефом г. С. Аврамовићем тако далеко отишао, да, шта више, не верује ни занатском еснафу у Вел. Плани, да има ту услова за Суд Добрих Људи и да пита Радн. Комору, да ли има радника у В. Плани, онда треба да буде јасно за сваког паметног човека, да отсек за социјалну политику под изравом г. А

ИЗВОЛИТЕ ПОСЕТИТИ РАДЊУ

„Кавалер Моде“

Краљ Милана ул. бр. 16. до „Балкана“

30%

и нешто мало више уштеди сваки поштовани купац који посети ову радњу
Услуга брза и тачна.

— Колосални избор готовог мушког и женског одела —
Од 1. маја радња постоји где је била кафана „Златна Славина“
За унутрашњост шаљем уз доплату.
С поштовињем
169,10—15
АВРАМ Ј. ЛЕВИ „Кавалер Моде“

РАДЊА ПАМУКЛИЈАШКА

која постоји у вароши Обреновцу. Тражи два машиниста за прошив памуклије, и једног радника за фа тирање исте. Зарада добра. Може одмах ступити у рад.

Сопственик радње
Никола Штерић

220,2—3

ДАЈЕМ НАСНЕДЕЉНЕ ОТПЛАТЕ

НОВА ТРГОВИНА

ВУЧКОВИЋА И МАРКОВИЋА

до кафане „Босне“ на Славији
Препоручује леп избор чаршава за кревете и астале, тепиха за патос и зид, штофа за хаљине и костиме, делина, зефира, платна, панаме, цнца фарбарски, белог порхета, дечије и мушко одело.

Фул Д и С ове боје.

Продаја за готово и на отплату, одплате недељне, полумесечне и месечне.

218,3—5

Продаја за готово и на отплату.

СРЕБРН САТ ЗАТВОРЕН

Анкер . . . Дин. 20
Цилиндер . . . 15
Никлен . . . 9

Тражите илустрован ценовник

ПЕТРА М. ЗАРИЋА

Београд — Теразије

134,6—10

ПРВО БЕОГРАД. ОПШТИНСКО ПОРОДИЛИШТЕ

(ЗА БЕОГР. СИРОТИЊУ БЕСПЛАТНО)

ИНСТИТУТ

ЗА ПОРАЂАЊЕ И ЖЕНСКЕ БОЛЕСТИ

ДР. ЖИВКОВИЋА

КРУНСКА 55. ТЕЛЕФОН 16-14

Прима на порађање, оперисање и лечење. Операције се врше уз суделовање једног од најбољих српских хирурга. Застарела матерична запаљења од заразе лече се успешно новим начином — вакцилотерацијом. Институт је смештен у вили „Гришевој“ и окружен је баштом и зеленилом. Има засебних соба. Примање од 10—12 и од 3 до 5 часова; за порођење и болеснице са крволиптењем у свако доба дана и ноћи. Услови Скромни. 117,18—30

Погребно предузеће

ЗАРИЈА УГРЕНОВИЋА најсолидније су цене. Телефон број 6.

Обилићев венац бр. 10.

88 — 19—50

219

до кожарске радње Саве Савића.

2—20

ОБУЋА

Веома јефтина, испод фабричне цене, може се добити у стоваришту

Краљ Миланова ул. бр. 118. „Славија“

219

до кожарске радње Саве Савића.

2—20

ЛА НАЦИОНАЛ У ПАРИЗУ

НАЈВЕЋЕ ФРАНЦУСКО ОСИГУРАВАЈУЋЕ ДРУШТВО

основано 1830. године

Гаранције друштвене: преко 750,000.000. — франака

ЛА НАЦИОНАЛ отпочело је свој рад у Србији и врши све врсте осигурања живота, по најмодернијим комбинацијама и најкултантнијим условима. Ближа обавештења даје: Дирекција за Краљ. Србију. Трговачка 4. (до Кнез Михаилове ул.) као и сви овлашћени агенти друштвени.

Ради сигурности својих осигураника друштво је уложило огромне суме у српске државне обвезнице, а подиже и своју палату у Београду у Кнез Михаиловој ул. бр. 36. (преко пута плаца Академије Наука). 149,9—20

149,9—20

НОВО ТРГОВИНА НОВО

Помодно Мануфактурна Платнарска

ИСАКА МЕДИНЕ

Кнез Михаилова улица бр. 8.

Добила је у великом избору за женске тоалете штофова, свиле, кресина воала, маркихета ејонжа, делина панаме, фулара, шикераја и разних других тканина, као и дугмад, рекла, шила, позамантарије крагне, шнале, свилене панџишке, свиле нове шовиш, и разног украса за исте.

Платна на комад за сваку употребу и то по цени од 16 дин. комад па на више препоручује за врло доброг без штирка. На захтев шаљем мустре. — Цене су умерене и утврђене. 170,12—20

170,12—20

НОВО ОТВОРЕНА

МАНУФАКТУРНО-ПЛАТНАРСКА РАДЊА

Б. АВРАМА МАНДИЛА

Сарајевска ул. бр. 79. — Три Кључа —

Добила је велики избор:

Цица, Зефира, Делина и Штофа за женске хаљине.

ПЛАТНА за веш и бошчалуке; ГОТОВИХ: гаћа, кошуља, мушког, дечијег и женског одела најновијег кроја.

Плеханих кревета, нахтасни, вештасни, мадраца, шифонера, огледала, столица и т. д. ЦЕНЕ СУ УМЕРЕНЕ

209,5—6 Са поштовањем Б. АВРАМ МАНДИЛ

171,12—150

да се потпуно а јефтино снабде и добије све

ВЕЛОСИПЕДСКЕ ДЕЛОВЕ

Нека потражи САМО

Технички биро „НЕИМАР“

инж. Т. МИЛОЈЕВИЋ и Комп.

спроћу Главне Поште.

Телефон бр. 1880.

171,12—150

ТРЕЋА ПАРТИЈА ЛЕТЊЕГ ОДЕЛА!!!

НОВО ОТВОРЕНОЈ РАДЊИ

Готовог Мушког, Женског и Дечијег одела.

Бенвенисти и Мандиловића

Београд — Теразије, Краља Милана ул. бр. 37.

Стигла је и трећа партија летњег одела, као и велики избор штофова за поруџбну. Купци прве и друге партије били су задовољни у толико и сретни, јер су добили ново, модерно и јефтино одело.

Надамо се да ће купци треће партије бити сретнији и задовољнији, јер смо спустили цене са 20% јефтинеје. За унутрашњост шаљемо уз доплату, ако се недопада примамо натраг.

Увере ради изволите посетити радњу.

Бенвенисти и Мандиловића

Београд — Теразије, Краља Милана улица број 37.

210,1—10

Свуда прођите код младих трговаца дођите.

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње

што већи обрт а мања зарада

Девиза радње